

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
פרשת וישב

בס"ד, עש"ק פרשת וישב
כ"ב כסלו תשפ"ב – שנה י"ג גליון תקפ"ו

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"ג מוצ"ש	ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	מונטריאל
4:00	5:15	5:53	4:14	4:12	3:56
5:16	5:30	5:49	5:14	5:12	5:26

מבוסס על חידושי מולד טבת: יום שבת סעודת 139, 14 חלקים

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וַיֹּאמֶר מִה הָעֲרֵבוּן אֲשֶׁר אֶתֶן לָךְ וַתֹּאמֶר חֲתָמְךָ וּפְתִילְךָ וּמִטְּךָ וְאֲשֶׁר בְּיָדְךָ וַיִּתֶּן לָהּ וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וַתִּתֶּר לָהּ (לח תי)

הוא עיקר הדין עכ"ל. ולפי זה שפיר מובן למה בחנוכה הוא גמר החותם, כי או מקבלת הנוק' שמות אהי"ה מאימא שהם ענין חותם, שלא ישלמו החיצונים בכל אותם השפעות שמקבלת. וגם מרמו לברכה הראשונה של חנוכה, שצריך לכיין הוי"ה אהי"ה כמבואר שם ממרן הארז"ל. וגם פתי"ל מרמו לפתילים של נרות חנוכה.

זמט"ך מרמו לברכת שעשה ניסים החנוכה

זמט"ך אשר בידך מרמו על ברכת שעשה ניסים, כי מבואר בחז"ל (כמדבר"י יח כג) שזה המטה היתה ביד משה שעשה בו כל הניסים. וגם פתי"ל בנ"י ש"ע, מרמו ג"כ לברכת שעשה ניסים כמבואר בשער הכוונות, שצריך לכוין שעש"ה הוא ש"ע נהורין בנ"י ב"פ מילוי א"ל, שממתיק את ש"ה שהוא בנ"י שם אלהים במילוי יו"דין עם ה' אותיותיו ע"ש.

אור הגנוז המתגלה בחנוכה

וזר"ח בנ"י אור' ח', מרמו לאור הגנוז שמתגלה בשמונת ימי חנוכה, כמבואר בספר בני יששכר (מאמרי חדשי כסלו מכת מאמר ב) וז"ל: הנה העדתי לך שלשה עדים נאמנים, אשר הארת אור חנוכה הוא מבחינת אור הגנוז, הלא המה הרב עיר וקדיש בעל הרוקח ז"ל אשר דבריו מקובלים מאליהו ז"ל, וכן מדברי הרב הגאון מהר"ל מפראג ידוע דבריו נאמרו ברוח הקודש והיה משתמש בספר יצירה, והרב הקדוש אשר היה סמוך לדורותינו מפורסם ברוח קדשו הרב מהר"פ מקארעץ זצוק"ל עכ"ל. וזהו ג"כ מרמו מה שהלך יהודה עם העדלמי תמנתה, שהוא בחינת תיקון ח' ימי חנוכה. זעל ורח היה השני שני בנ"י ה"פ חס"ד.

יהודה וחנוכה הם הכנה לעתיד לבוא

והנה רואים מכל זה שמרמו שיהודה עשה הכנה לע"ל, כמו הענין של חנוכה שהוא הכנה ומעין דלעתיד לבוא. הקב"ה יעזור שע"י מצות הדלקת נרות חנוכה תתקיים בנו הכתוב 'שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נ"ר למשיח' בכיאת גואל צדק בב"א.

רעוא דרעיון וישב יום א' חנוכה תשס"ז לפ"ק

מצאה מנוח' (א א). זתשב בפתח עינים לתקן השבירה שמבחינת העינים, כמבואר ממרן הארז"ל (ע"ח שער דרושי נקודות שער ח פ"א), שכל שבירת הכלים ושורש כל הרע והפגמים והחטאים נהוו מהאורות שיצאו מבחינת עינים, נקודות דס"ג עי"ש. וזה צריכים לתקן בגלות.

יהודה רצה לעשות היחוד השלם

וזהו 'כי ראתה כי גדל שלא והוא לא נתנה לו לאשה' היינו שראתה שמתעכב הגאולה. ולכן יהודה כשראתה את השכינה שהיא בגלותא רצה לעשות היחוד השלם, וזהו זיאמר אנכי אשלח גר עזים מן הצאן צא"ן הוא בחינת יחוד כידוע ממרן הבכעש"ט הקדוש ז"ע (בעש"ט עה"ת ויקרא ד).

כוונת יהודה בערבון לגאול את השכינה

זתאמר אם תתן ערבון עד שלחך שיתן משכון שיגאל את השכינה, שיעשה הכנה לגאולה עתידה, זיאמר מה הערבון אשר אתן לך ותאמר חתמך ופתילך זמט"ך אשר בידך חות"ם בנ"י ג"פ אהי"ה במילואו קס"א קנ"א קמ"ג, ופתיל בנ"י ג"פ אהי"ה במילואו ושם אדנ"י, מרמו למה שמבואר שם ממרן הארז"ל בפרי עץ חיים, שבחנוכה אימא מתקן המלכות וז"ל: בברכה הראשונה יש י"ג תיבין, נגד י"ג מכליין דרחמי, דאמא מקשטי לברתא לתקנא הוד דידה, וקשטתא בח' מכליין דידה קדמאין מן א"ל וכו', ואלה הח' מדות דאמא, אינן תמנן אהי"ה עי"ש.

זתמך מרמו לגמר החתימה בחנוכה

זה החות"ם ג"כ מרמו שחנוכה הוא גמר החתימה כמבואר בספרים הקדושים (בני יששכר ותולדות אהרן), כי מהאי מעמא הוה ביה"כ והושענא רבה גמר החתימה, שנחתמים לחיים טובים, מחמת אותו חותם, כמבואר בשער הכוונות (דרושי חג הסוכות ד"ו) וז"ל: והנה החותם ההוא היא החותם העיקרי הפנימי הנעשה מן הנה"י דאימא, מג' שמות אהי"ה דיו"דין ודהי"ן ודאלפ"ן, אשר בהם והם בנ"י חותם, כי החיצונים אינם נאחזים באימא, ולכן אז נידון העולם כולו, ונחתם או לחיים או למות, ואז

קשר בין הפרשה לחנוכה אפשר לפרש הקשר שבין הפסוק הזה לימי החנוכה. הנה איתא בירושלמי תענית (פ"ב ה' יב. ועיין בבלי ר"ה יט:) אמר רבי בא, ואפילו תימה במלה [לעתיד לבוא] מגילת תענית, חנוכה ופורים לא בטלו עי"ש.

חנוכה הוא מעין הכנה לגאולה עתידה

והביאור בזה יש לומר כי חנוכה הוא מעין והכנה לגאולה עתידה, והמעם משום שבימי החנוכה מכררים ומתקנים הניצו"ק אפילו מהדברים הנמוכים ביותר, כמו שמבואר ממרן הארז"ל בשער הכוונות ופרי עץ חיים (שער חנוכה פ"ד), שעיקר כוונת נר חנוכה, הוא להוריד הארה למטה באלו הימים שהיא נגד נה"י לבר, שאנו ממשכיין לה אור מג' יחודים עליונים חב"ד חג"ת נה"י, לעשות אותה נר. והאור הזה יורד אף למטה מעשרה מנפים, ולא עוד אלא שיורד האור הגדול הזה עד בי"ע במקום אשר מצוים שם החיצונים עי"ש. ולכן ע"י המשכת האור הגדול הזה, יסתמו ויתעווררו עיני הקל"י, כל לא יכלו לסבול האהרה העליונה, ועי"ז דוחים את הקל"י, ומעלים משם את הניצו"ק שנפלו שם.

חנוכה הוא מעין התיקון שיתבררו כל הניצו"ק

ולפי זה מובן היטב מאמרם ז"ל שחנוכה אינה בטלה לעולם, כי חנוכה היא מעין התיקון והגאולה העתידה שאז יתבררו כל הניצו"ק הטמונים בכל הדברים הנמוכים ביותר, בבחינת 'מלאה הארץ דעה את הוי"ה' (ישעיה יא ט), ובבחינת 'שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נ"ר למשיח' (תהלים קלב ז).

פרשת יהודה ותמר הוא הכנה לעתיד לבוא

ועפ"י הדברים האלו יש לרמוז ימי החנוכה ג"כ בפרשה, כי זה אמרו חז"ל (שמו"ר ל ג) שמפרץ יצא מלך משיח. וכן דרשו כאן חז"ל (ב"ר פה ט), נצנצה בה רוח"ק, זותמך' זו מלכות, זפתילך' זו סנהדרין, זמט"ך' זה מלך המשיח. וא"כ כל הפרשה של יהודה ותמר היא הכנה לעתיד לבוא, ולכן תמר הסירה מונה בנדי אלמנותה, שמרמו לגלות השכינה כמ"ש"כ באיכה 'היתה כאלמנה וכו' לא

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

וַיֹּאמֶר אֶת אֲחֵי אֲנֹכִי מִבְּקֶשׁ הַגִּידָה נָא לִי אֵיפֹה הֵם רְעִים (לז טז).

ויאמר השכינה הקדושה, את אחי אנכי שהיא התורה הקדושה, מבקש שלימדו בהתמדה בלי שום מניעה ודברי גשמויות וחיצוניות, הגידה נא כשתדברו בתפלה בקשתי מכם שיהיה דייקא לי ולא לדברי חצוניות הבלי עולם הזה לבד. וכן צריכין בני ישראל לידע אֵיפֹה הם רעים כלומר שצריכין לחפש אחר רבי וראש הדור שיהיה צדיק גמור וקדושה, ולא יקבלו רבי וראש הדור שהוא רק לכבוד ולפניות חצוניות כנודע, רק אם תדע שהצדיק הזה הוא מוסמך וכל התנהגותו הוא בכשרות ודרכיקות הבורא ב"ה, אז בו תדבק דייקא ולא לזולתו ח"ו ובפרט בדורינו כנודע.

'בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּעֲלֶהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נִגְנוּ נַפְשׁ (לז כא).

אפשר לומר כדי להבין את הפסוק הזה, כי איתא בחכמו"ל (בבא בתרא קנז:) כי זרעו של עמלק ועשו אין נופלים אלא בורעו של יוסף. וזה נראה לי לפרש את הפסוק בתהלים (קכו ו) 'בא יבא ברנה נושא אלמותיו' כידוע בחו"ל (סוכה נב:) כי משיח בן יוסף עם משיח בן דוד יבוא לגאלנו, וזה שאנו מבקשין 'בא יבא ברנה' שלא יהיה צרות גדולות כל כך כמו שיש עתה בעוונותינו הרבים רק ברנה יבוא, 'נושא אלמותיו' הוא משיח בן יוסף בחינת 'הנה קמה אלמת' (לקמן לו ו) שבחלום יוסף. ואיתא ג"כ בספרים הקדושים (לקו"ח זכריה) בכלל, ובספר הקדוש זרע קודש (פרשת וירא) מרבינו הקדוש רבי נפתלי צבי מראפשיין זצלה"ה וזיע"א בפרט, וכבר כתבתי מזה כמה פעמים, שבעת שיהיה הגאולה העתידה אז יהיה השם הו"ה יה"ה, ואם יחוד שם אדני"ה הוא צ"ה כמנין יפ"ה.

וזה שאמר הפסוק וישמע ראובן ויעלהו מידם מידם עם הכולל בנימטריא יפ"ה, שראובן ידע שרק ע"י זרעו של יוסף משיח בן יוסף יהיה הגאולה העתידה, ואז יהיה היחוד יפ"ה, ולכן אמר לא נבנו נפש חו"ש, שאם חו"ש יהיה כמו שהם אומרים לעשות, אז לא יהיה חו"ש הגאולה. השם יתברך יעזור לנו ישועה בקרוב, ונוכה לבא יבא ברנה נושא אלמותיו.

'מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא

וַיַּגֵּד לְתָמָר לְאֹמֶר הִנֵּה חָמִיךָ עָלָה תִּמְנַנְתָּהּ לָגֹז צֹאנֹו (לח יג).

התורה והמצוות והתפלה הוא חייך ממש, המאיר לך בתוך חשך ממש וצער, כשמסבב אותך אחי נפשי החשך והעצבות והיסורים והיצר הרע, ואתה טובע במים הודונים, ואתה ככל כחך ובאמונה שלימה שאתם מאמין שאין שום מציאות דבר קטן ודבר גדול בלתי מציאות הש"י ממש ממש, 'את השמים ואת הארץ' הארציות אני מלא' ממש 'נאם הו"ה' (ירמיה כג כד), ואין שום דבר מחשבה קטנה וגדולה לטוב ולמוטב, אפילו בחשבות הגדול שהוא מר ממות יסורים מרורים, או מחשבות לא טובה, שם מלא ממש מציאות הש"י המחיה את הכל.

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

וַיֹּאמֶר מֶה הָעֲרַבְנוּ אֶשֶׁר אָתָּן לָךְ וַתֹּאמֶר חֲתֻמָּה וּפְתִילֶךָ וּמִטְּף אֶשֶׁר בִּינְדָה וַיִּתֵּן לָהּ וַיָּבֵא אֶלֶיהָ וַתִּהְיֶה לוֹ. וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת גְּדֵי הָעֵזִים בְּיַד רַעְהוּ הָעֲדֻלְמִי לְקַחַת הָעֲרַבְנוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מִצֵּאָהּ. וַיִּשְׁאַל אֶת אֲנָשֵׁי מְקֻמָּה לְאֹמֶר אֵיפֹה הִקְדָּשָׁה זָגוּ. (לח יח-כא).

ויאמר מה הערבנו אשר אתן לך ותאמר חתמך חתם תורה בלמדי תורה חתומה נתנה (נישן ס). שעל ידי לימוד תורה לשמה מתמתקין הדינים, ולכן חתמך לית וחסר ואו, כי מורה על תורה שבעל פה, ועיקר המתקות דינים הוא על ידי תורה שבעל פה. ופתיל"ך הן התפילין, כ"א הווי"ת שבתפילין מניין ופתיל"ך, וענין תפילין כולל שבת ומועדי ה' וחול המועד כמבואר בוהר חדש שיר השירים (דף ח. ע"פ לריח שמגד), שבכח שבת ושבתות ממתקין כל הדינים, ומחלישין כח האי גדיא (הוא הסטרא אחרא עיין זיה"ק ח"ב קכה). ומצד [א' של תיבת ומצד הוא] סוד המילה צדיק, מט [מתכת ומצד מרמז] שכל מ"ט שערים, ושער החמשים שהוא הכף של ומצד, כולם נכללים בצדיק בעת כריתות הערלה.

ומבקשת ננסת ישראל ערבון משכונא, דלא תזוז מנה לעלמין שבת תורה מילה שלא יתבטל מישראל, ועל ידי שבת תורה מילה מחלישין כח של האי רשע, וממתקין קליפות נגה עו"ר ב"ן [נומריקון של ערבון, שנעשה מעור לאור עם א'. עיין ע"ח שער ק"ג פ"ד].

ולזה בימי הקדוש רבי שמשון מאוסטרפאליע אמר לו הס"מ שאם יסכים שיתבטל מישראל שבת תורה מילה יניח מלקטרג, עיין בדברי רבי משה חיים ליצאטו (בספרו דרך עץ חיים). ובאמת לא יתבטל זה לעולם חלילה, וסוד ומצד אשר בידך מספר ברית, שהוא ברית המילה.

וישלה יהודה את גדי העזים ביד רעהו העדלמי היינו שהשם יתברך אף בגלות המור שולח מאתנו את המקטרג הגדול ס"מ, ביד ובכח רעהו העדלמי צדיק התחתון היושב בנוף בעולם הזה, ועל ידי כח הצדיקים העובדים השם בקדושה וטהרה ומקריבים את לבם של ישראל לאביהם שבשמים, מכניעין ומעבירין כל המקטרגים. ועיין בליקוט תורה רעהו העדלמי הוא הצדיק. לקחת הערבון מיד האשה שהצדיק תחתון יקבל כתנות אלו בקדושה, ישפיע לכל ישראל אור תורה אור שבת, להעביר היצר הרע ערלת לב וערלת בשר.

ולא מצאה כי צריכין להמשך על ידי חתמ"ך חותם חיים, ועל ידי פתיל"ך נשמות נרות נשמות קדושות בנים בני אל חי מקדושת שבת, ומצ"ך פרנסה מטה לחם, ולכן לא מצאה כי נעלמה עד הדיקנא איה כמבואר בכוננת איה"ה מול נצר נקה (פע"ה שער השבת פ"ב), להשפיע בני חיי ומזוני רוחניים ונשמיים, דבמזל תליא מלתא (מועד קטן כח).

'היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

ואתה מתחזק את עצמך לעומת הצר הצורר בכח אמונה גדולה, ובלב נשבר בוכה וממרר על מעשיו בלב נשבר וקרוע. אב הרחמן אב המתוק רחום בכל מיני רחמים, אל תעובני ולא אהיה נדחה מאור פניך, משתתף עצמך עם כל ישראל, אפילו הפחות שבפחותים יהיה בעיניך כמושה רבינו בדרו. ואל תבוז שום מדרגה קטנה לילמוד ולהתפלל בשפתים בלבד, אם אין כך כח והארה אלא דבר שפתים, שם תדבק עצמך באמונה שלימה בדבור וקול הבל, לפי שהוא בעולמות נשמות אלהותו יתברך. ואז תראה נפלאות כימי צאתך מארץ מצרים 'אשר שמת אותה ומופתים בארץ מצרים עד היום הזה ובישראל ובאדם' (מטה ז טו). ופתאום יבוא הארון ויאיר לך מאורו יתברך לא יכליהו הרעיון, וממש נבראת בריה חדשה ממש ממש תמעות מאור עוה"ב בעוה"ז, ולזה כל ישראל ראויין ובלבד שלא תגרור חלילה אחר המסית והמדיח אותך. וזהו ויגד לתמר העומדת במרירות וחשכות, כי ככל המציאות שם שם מציאות הש"י השכינה הקדושה, הנה חייך עולה המאיר לך והמתמם אותך.

'היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

וַיְהִי כַמְשִׁיב יָדוֹ וַהֲנִיחָה יָצָא אֶחָיו וַתֹּאמֶר מֶה פְּרִיעָתָ עָלַיךָ פְּרִיעָתָ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּרִיעָתָ (לח כט).

רצה לומר לפי שהנהגה של חסדים אינו בחמידות והוא אינו אלא עד ביאת גואל, ואפשר זכור ישראל הקדושים שיהיה תיכף הגאולה שלימה, כמו שידוע הוא שהיה כמה עתים שהיה זמן של עת רצון להיות הגאולה שלימה שיבא משיח צדקינו, לזה היה מוכרח ורח להשיב ידו. והנה אחר זה יצא אחיו שהוא פרץ מרת גבורה, ותאמר השכינה הקדושה אמה עלאה מה פרצת עליך פרץ, והוא לשון תוקף וחוק של הגבורות, ר"ל שאמרה לו למה מרתת כל כך שיהיה הנהגה בגבורות הרי צריך להיות כמה גלות, וכן יש כמה נשמות ישראל שצריכין לצאת מעמקי הקליפות א"כ לא יוכל להיות הנהגה שלך עתה במדה שלך שהיא גבורה. וחשבה שהוא ג"כ ישיב ידו בחזרה כמו אחיו, אבל כשראתה שיצא לגמרי. לזה ויקרא שמו פרץ כי חשב כיון שהוא התגבר אפשר זכור ישראל שיהיה הגאולה שלימה בלי שום גלות, כמו שאמר מרן האר"י זלה"ה (בליקוט תורה שם) שאלמלא שבנו בתשובה גמורה, היה כביכול כח להשכינה הקדושה להוציא כל הנשמות ברנע אחת, וזהו שנברא בהכרח העולם במדת הדין בסוד (בבא בתרא קמא) בת תחלה סימן יפה לבנים. ואחר יצא אחיו שהוא מרת חסד של זרח, כי העולם אינו יכול לסבול שיהיה הנהגה במדת פרץ לבד, והוא אשר על ידו שני שמוכרח שיהיה הנהגה תחלה במדת חסד, וזה השותפות שהיה הקב"ה משתף למדת הגבורה של פרץ. ויקרא שמו זרח שהוא לשון זריחת השמש מסוף עולם ועד סופו, שהוא בחינת חסד הראשון שבו האור קדמאה שברא הקב"ה כמעשה בראשית, לזה עולה זרח ג' פעמים חס"ד עם האור קדמאה שלו, המאיר וזרח מסוף עולם ועד סופו והבן.

'בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

שולחן הטהור

לקט הלכות ומנהגים מרבתינו הקדושים זי"ע על הנוכה

א. בחנוכה בתפלת שחרית אין אומרים ותפלה לדודי ויבית יעקב.¹
ב. בימי חנוכה מתפללים מנחה כרגיל לפנות ערב, והקהל הולכים לביתם להדליק הנרות, ובעבור שעה ויותר לאחר זמן צאת הכוכבים חוזרים לבית המדרש ורבינו היה מדליק הנרות² ואח"כ מתפללים תפלת מעריב.³
ג. לובשים בגדי שבת בהדלקת נרות חנוכה.⁴
ד. מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית זך, ודקדקו ביותר אחר שמן זית של ארץ ישראל⁵, ולא בנר שעוה ובשאר שמנים.
ה. המנורה בביתו היתה מונחת בחלל הפתח שבכותל דרום של החדר הגדול שהיה פתוח אל החדר הקטן הסמוך לו, בשמאלו של פתח, ונרות המנורה היו מצפון לדרום.
ו. גובה הנרות היה פחות מעשרה טפחים.⁶
ז. לפני שרבותינו נכנסו להדליק נרות חנוכה היו מדליקים נרות שהיו עומדים למעלה מהמנורה.⁷

ח. רבותינו התקינו בעצמם את הפתילות, ויצקו שמן בנרות.⁸
ט. מדליק את השמש ואומר את המזמור: שיר המעלות הנה מה טוב וכו'.⁹
י. נר השמש אין עושים משמן רק מנר של שעוה¹⁰, ובו מדליקים את הנרות.¹¹
יא. נוסח הברכה להדליק נר חנוכה.¹²
יב. מתחילים להדליק בנר הצפוני ומוסיף והולך כלפי דרום.¹³
יג. אחרי הדלקת כל הנרות אומרים: הנרות הללו וכו'.¹⁴
יד. בנוסח הנרות הללו אומרים: 'אנחנו' מדליקין¹⁵, וכן וכל 'מצות' שמונת ימי חנוכה.¹⁶
טו. את המזמור יושב בסתר אומרים פעם אחת בלבד, ולא כופלים את הפסוק האחרון.¹⁷
טז. סדר אמירת המזמורים: 'אשת חיל מי ימצא, יותפלל חנה ותאמר עלך לבי גוי', ומזמור של תהלים סימן מ"ה רחש לבי דבר טובי וגו'.¹⁸

מסגרת השלחן

טז. כ"ה הנוסח במסכת סופרים (פ"כ ה"ו), והרא"ש (שבת פ"ב אות ח') וכתב שכן שמעתי שרבינו מאיר (מרזנובורג) ז"ל היה אומר אותו. וכ"ה בקיצור פסקי הרא"ש (שם). והטעם כתב רבינו ביהלל הברכה (דברים דף ז') - ובוה תבין מה שאנחנו נוהגין, לאמר ונמצא בנוסח הראשונים הנרות הללו אנו מדליקין וכו' וכל 'מצות' שמונת ימי חנוכה הנרות הללו קודש הם, והוא לשון מתמיה הרבה, למה כל מעיני להבין כוונתו ופירושו, ויש שהגיה ומחק תיבות 'מצות' מספרי הראשונים, ולא העלו ארוכה בה כלל, כי מה בא לחדש שכל שמונה הנרות קודש, מה חילוק בין ראשון לשני, אלא הענין כוונתו בא להשמיענו שלא תאמר שדוקא נר אחד בכל לילה קודש שזה עיקר המצוה, ולזה בא לפרש וכל מיני מצות שיש בימי חנוכה, שזה מדליק נר איש וביתו בלבד וזה מדליק נר לכל אחד ואחד, וזה מוסיף והולך וזה מדליק שמונים, וכל מיני מנהגים אלו הכל בכלל מצות שמונת ימי חנוכה וכל מצות של המהדרין והמהדרין מן המהדרין וכל אחד מבני ביתו מדליק ומוסיף כל אלו הם בכלל יכל מצות שמונת ימי חנוכה והם קדש ואין לנו רשות להשתמש, אבל אם חידש לעצמו ענין אחר שאינו בכלל מצות שמונת ימי חנוכה שקבלו הלכות מצותן כגון שמדליק בכל יום שמונה אוי לא יתקדש כלל אע"פ שנתקדש גם היותר מן החיוב העיקרי שהוא נר בכל לילה אבל לא יתקדש אלא מה שבכלל מיני של מצות שמונת ימי חנוכה שקבלו מאנשי כ"ה"ג אבל אם בא להוסיף מדעתו נרות לשם מצות חנוכה אין בהם שום קדושה והם חול ורשות להשתמש בהם.

יז. בסידור ר' שבת מראשקוב כתב בשם מרן הבעש"ט זי"ע לאומרו ז"ל. ועיין ב'אורחות חיים' מספיקא (סימן תרע"ו סק"ה).

יח. כ"כ רבינו ב'בין ביתי' (פ' מקץ) וז"ל: ואמרו"ר מובהק הרב הקדוש מו"ה יצחק יהודה יחיאל זלה"ה, היה נוהג לומר ולומר בתחילה אשת חיל מי ימצא, וכן מזמור ותתפלל חנה ותאמר עלך לבי גוי, ומזמור של תהלים סימן מ"ה רחש לבי דבר טוב גוי.

יט. טעם לומר מזמור זה, כדאיתא בשו"ע (סימן תרע"ב) דבאותן הימים היה חנוכה המונח (מהר"א מפראג).

כ. טעם למזמור זה, משום דכתיב ביה 'הוד והדר' וחנוכה הוא תיקון ההוד כידוע.

כא. כן נהג הגה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זע"א מובא במנהגי אלעסק (סי' כד אות ד).

כב. עיין בפע"ח (שער חנוכה) מהחברים ואלו החי' מדות דאימא (בשמונה ימי חנוכה) אינון תמינין, אהייה כל אחד ברבועותיותינו, אהייה פעם אהייה עולה אמת שכנגדם ח' אמת דאמת ויצבי.

כג. רבינו ב'בין ביתי' עה"ת (פ' מקץ) האריך בזה בטעמו של דבר ע"ש.

כד. כ"כ רבינו בשו"ע (סימן רלו ס"א) וביצהר חי' (פ' חיי שרה קל"ג). גם בחנוכה אומרים ברכה זו, וע"ש עוד בענין אמירת הברכה בא"י ג"כ.

כה. כ"ה ברמ"א (סימן תרע"א ס"ז) ובקיצור השל"ה.

כו. כ"כ השו"ע (סימן תרפ"א ס"א), והטעם הוא משום שנעשה הנס ע"י הכהנים.

כז. מובא בשו"ע (סימן תרפ"א ס"א). וע"ש מה שהבאנו בארוכה בגליון מ"ד מדברי רבינו במעשה ארגי ע"ש.

כח. בליקוטי מהר"ח' כתב הטעם דאפשר מפני שהוא גמרה של מצוה ע"ש.

כט. ה"ט"ז (סימן תרע"ד) כתב בשם המהר"ש"ל דמצוה לשמוח בחנוכה, דברמב"ם משמע דימי שמחה נינהו, וכ"כ מרדכי הארוך עכ"ל.

ל. כ"כ רבינו בשו"ע (סימן קפ"ח) - הראני דגם ב"ח וחנוכה יש הארה וקדושה, לא מבעיא כשחל ר"ח וזאת חנוכה בשבת שלא יבוא לומר של שבת בלבד, אלא אפילו בחול אם נמשך סעודתו ר"ח וחנוכה עד הלילה יאמר על הניסים ויעלה ויבוא, כי נמשכה הארתו, כך הראני, עכ"ל. והוא כפסק השו"ע (סימן קפ"ח ס"ז), וש"ע הרב (סי"ז), ובקיצור שו"ע (סימן מד ס"ז), ומשנ"ב (סקל"ז). ומש"כ רבינו שיש הארה גם ב"ח וחנוכה, מובא ב'מאור ושמש' (פרשת שקלים הפטרה לשבת ר"ח) וז"ל: שמעתי מאדמו"ר רבן שכבה"ג הרב מו"ה יעקב יצחק מלובלין זצוק"ל ששמע מרבו הקדוש מו"ה בער זצוק"ל שבראש חדש בא בחינת נפש ולא רוח ונשמה, ע"ש. ובפע"ח (שער ר"ח פ"ג) כתב וז"ל: גם ב"ח יש נפש יתירה בעת הכתר, ע"ש. ולענין חנוכה כתב בפע"ח (שער חנוכה פי"ד) וז"ל: כי הלא יש בחנוכה תוספות קדושה יותר מבחול, כמו שיש בשבת וי"ט ור"ח, רק שאינו דומה להם, ע"ש.

א. בענין 'תפלה לדוד' כתב רבינו בשו"ע (סימן קלב ס"ג) - יזהר לומר תפלה לדודי בכונה גדולה, ולא יבטל אמירתו אלא בראש חודש וחנוכה ופורים חול המועד וכיוצא. ובענין 'בית יעקב' כתב רבינו שם (סימן קלא ס"ז) - ב"ח חנוכה ופורים אפילו 'בית יעקב' אין אומרים אלא מתחיל שיר של יום.

ב. הטעם שרבותינו איחרו בהדלקת הנרות משום דברוב עם הדרת מלך ואיכא פרסומי ניסא טובא, וכן מובא בליקוטי 'אוהב ישראל' שכן נהג הרמ"א מאפסא זי"ע. ובינימוקי או"ח (סימן תרע"ב) כתב שכן נהג הדברי חיים מצאנז זי"ע ובני הרמ"ק הבני יששכר זי"ע שחאריך בטעם שמאחרים אחר זמן צאת הכוכבים. וכ"ה בהקדמת 'קדושת אהרן' מהגה"ק מהאדאס זי"ע, תלמיד רבינו הדמשק אליעזר זי"ע. וכ"ה במנהגי בעלזא.

ג. ה'ישועות יעקב' (סימן תרע"א) ו'השאת אריה' (סימן נ"ב) כתבו שאם יש לו זמן קבוע של מעריב מאוחר אין דין תדיר ושאינו תדיר. ורבינו בשולחן הטהור (סימן כה סק"א) כתב שדין תדיר קודם הוא אלא בענין אחד ובמצוה אחת משא"כ הכא וע"ש שחאריך בזה, והבאנו דבריו בגליון ל"ד.

ד. כ"כ בספר 'יש נוהלים' שבסוף השל"ה, וכ"ה ב'ליקוטי מהר"ח' (סימן תרע"ג ע"ש, וכ"כ בספר 'מאיר עיני חכמים' על חנוכה, וכן נהג הגה"ק מהאדאס זי"ע.

ה. וכן מובא במכתב לרבינו הרמ"א מ'מקאמרנא' זי"ע, שביקש שיביאו לו שמן זית מארץ ישראל לנרות חנוכה. והקפידו בשמן כי הנס היה בשמן כמובא בסידורי הארז"ל. ועיין דברי רבינו ב'ענין עין' (שבת פ"ב מ"א).

ו. בגמרא (שבת דף כ"א:) ובשו"ע (סימן תרע"א ס"ו) - ומצוה להניחו למטה מ"י טפחים. ב'ערוך השולחן' (סימן תרע"א סעי' כב) כתב שגם הלהב יהיה פחות מ"י טפחים, וכ"ה ביכף החיים (שם אות נב). וב'מנחת יצחק' (ח"ו סימן סח) כתב דפשיטא דעיקר תליא בתר מקום הלהב ע"ש. וכבר האריך בזה בשו"ת 'להורות נתן' (ח"ד סימן סג אות ז') שבדברי הגמ' שם מוכרח כן ע"ש.

ז. ה'מגן אברהם' (סימן תרע"ד סק"ד) כתב בשם ה'בעל המאור' וז"ל: ובמאור משמע דאפילו שיש משום אצל הנרות צריך נר על השלחן שלא יאמרו לצרכו הדליק ע"ש. והפמ"ג שם כתב דאף נגד אור הנוסף או השמש ג"כ אסור לכתחלה להשתמש ע"ש. וכ"ה בספר 'קב הישר' (פרק צ"ג) מה שכתב שלא להשתמש לאור השמש ע"ש, וכ"ה ביכף החיים' (סימן תרע"ג סקל"ז), וב'מסגרת השולחן' (סימן קלט סק"י), ובמשנ"ב (שם סק"יז). וע"ש בב"ה"ל (שם ד"ה שאם ישתמש), ובשע"ת (שם סק"ה).

ח. הטעם הוא משום דבמנורה מובא מוגמר (וימא כד:) דהדלקה לאו עבודה הוא רק הטבה היו עבודה, וברמב"ם (פ"ט מביאת המקדש ה"ז) כתב: וכן הדלקת הנרות כשירה בזרים לפיכך אם הטיב הכהן את הנרות והוציא לחוף מותר לור להדליק. וברמב"ם (פ"ג מתמידין ומוספין ה"ב) כתב: והדלקת הנרות היא הטבתם.

ט. עיין בספר 'משמרת שלום' קוידויב (סימן מט סק"ב) הטעם.

י. כ"ה במנהגי מהר"ל, ועיין בכונת ההבדלה ממרן הארז"ל בסוד השעה, וכן ב'קהלת יעקב' ערך שעה, דשעה מרמז על שמות הקדושים ע"ש.

יא. מרהיט לשון הרמ"א (סימן תרע"א ס"א) משמע כן דכתב: השמש שבו מדליק הנרות.

יב. כ"ה בשו"ע (סימן תרע"א ס"א) שנוסח הברכה להדליק נר חנוכה. ומרן הארז"ל בכונת חנוכה כתב לומר דוקא נוסח זה כיון שמרמז על שם קדוש נח"ל בר"ת להדליק נר חנוכה ע"ש.

יג. עיין בשו"ע (סימן תרע"א ס"ה) שצריך להדליק בצד ימין והנר השני ידליק משמאל לימין אפי' שזה רחוק מהפתח, ומקורו מהמרה"ק, וכן נהג מרן הארז"ל כמובא בשע"ח (ריש דרושי חנוכה), ובסידורי הארז"ל.

יד. כ"כ הפמ"ג (סימן תרע"א מש"ב סק"ה) משום שהברכה קאי על כל הנרות ולמה יפסיק בין ברכה להדלקת שאר הנרות. וכ"כ ביסוד היום', וב'מאמר מרדכי' (שם סק"ה) שכן משמעות הפוסקים, וכ"ה סידור התניא.

טו. כ"כ רבינו בשו"ע (סימן קפ"א ס"א) בשם 'הכל בו' לומר תמיד יאנחנו ולא יאנו שהוא לשון איננות.

עטרת החסידות

שיבי אור ימי התנוכה מספרי רבותינו הקדושים זי"ע

סוד חנוכה

סוד חנוכה הוד, לחנך הנערים היצרים לקדושה, ולטהר מקדש השם מטומאת הנדה, צלם הרע של יון, ולהדליק נרות בסוד זין הבלים להבת שלהבת, רוח הקודש המעלה מ"י, וסוד נרות 'נר מצוה ותורה אור', לתקן הצלם הקדוש באור נר, ודי בזה אחי.

'אוצר החיים' נשא לד:

סוד מצות נרות חנוכה

עיקר מצות חנוכה נר אחד, להמשיך אור הכללות הכולל כל השבעה באחדות אחד, ולכן די בנר אחד לכל לילה נר אחד, כי עיקר הוא הכללות, כי שבעה נרות שבעה שמות מ"ב, ששורשן מזין מלכים דמיתו, וחיו בתיקון מלך הדר, שכולל כל השבעה באהבה ובאחדות אחד.

והמהדרין נר לכל אחד מבני הבית, שיתפשט האור בהתפשטות לכל אחד כפי השגתו, כי המהדרין הם הכולל המתפשט, ולכן נר אחד שהרי הוא אור הכולל, ולכל אחד שהרי הוא מתפשט באורו לכל אחד ואחד.

והמהדרין מן המהדרין שהוא הכולל שאינו מתפשט אלא דרך נס, יום ראשון מדליק אחד, מכאן ואילך מוסיף והולך ברזא דאין סוף, כי חנוכה הוא להמשיך בגלות ובלילה תוספת אור מאור א"ס, רזא צדיק עליון, כי בגלות אין שם אלא ספיחין... והיה הנס הזה בהמשכות האור והיחוד למקום חשך ולילה וגלות, שיהיה גם שם תוספת אור, ואור חדש ולא ספיחין.

וזהו חנוכה שבא על אור חדש, שנעשה בכל יום חינוך על דבר חדש, שטועם בכל יום אור חדש בעבודת השם יתברך אשרי להזוכה לחזות בנעם ה', ומשורש הכולל שהוא בחינות כתר אין סוף נתחדש ממנו אור חדש לכל המתפשטין ממנו, וזהו המהדרין מן המהדרין.

'היכל הברכה' דברים ז.

הטוב שבנגה

כל חנוכה לחנך הטוב שבנגה להביאו אל הקדושה.

'היכל הברכה' ויקרא יא:

אור הגדול

על ידי הדלקת נרות חנוכה ממשכימים אור הגדול הזה לבתי בראי חצרות קדשך, ומגדל האור זה בורחין כל הקליפות והשירים.

'היכל הברכה' דברים ו:

נו"ן שערי בינה

בימי חנוכה, אז הקב"ה ברוב רחמי מגלה נו"ן שערי בינה להמתקות הדינים, ונר זה לעולם קיים בימי הגלות להגן מכל המקטריגים.

'נוצח חסד' ה' כ

מאיר נשמתו

וזה יכוין בעת שמדליק נר חנוכה שע"י נרות דקדושה מאיר נשמתו, ומכבה נר דקליפה 'ורשעים בחשך ידמו' (ש"א ב ט).

'נוצח חסד' ו' ה

עטרת בעלה

מצות חנוכה הוא עליית הבת לגבי האם להיות עטרת וכתר בעלה, 'להשביט אויב ומתנקם', כי כן חנוכה הוא שיונקת המלכות מאמא עלאה... ואז כשעולין גבורות המלכות בסוד זכרים, נעשין יהו"ה, 'עטרת בעלה', בעלה טפל אליה, ומשם בא ביטול הקליפות, והמלכות מאירה משמן הטוב דדיקנא, שכן יש לה עליה עד בחינת רישא דלא אתיידע, כמאן דאריך ריחא... וסוד עליית המלכות לעשות נסים לישראל, פושטת אורה ברוב רחמים

ורצון להשפיע זכור כאב הרחמן. אב הרחמים ימשיך רחמים ורצון ושפע וברכה וחיים על ישראל אמן.

'אוצר החיים' דברים קצא.

להוריד הארה

עיקר כוונה בנר חנוכה, הוא להוריד הארה של שלשה יחודים אלו למטה באלו הימים, כדי שיהיה היחוד פב"פ שוה לו עד הכתר ברמ"ח אברים שלה, הרי רמ"ח וב' דרועין שלה עולה ג"כ מספר נ"ר.

'בן ביתי' מקץ

חצי שעה

צריך לישב אצל הנרות של חנוכה, אפילו אחר חצי שעה שהוא שיעור הדלקה של נרות חנוכה, והטעם כמו שכתב רבינו אלקי האר"י זלה"ה (בפני"ח שער הברכות פ"ח) שהחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת אחר התפלה, כדי שיתעבבו המוחין לתו"מ עוד שעה אחת ולא יסתלקו מהרה, כך נראה לי כאן ג"כ אצל מצות נר חנוכה... ראוי ונכון לנהוג ליתן שמן בכלי יותר, כדי שידליקו הנרות יותר מחצי שעה.

'בן ביתי' מקץ

דריידיל

וראיתי מאמנו"ר זלה"ה שהקפיד שלא לשחוק בדריידיל רק פעם אחת בכל ימי חנוכה, בזמן שישב בסעודת צהרים, וקנה בעד המעות הזה משקה לסעודה זו, אבל יותר מפעם אחת שייך ליצר הרע ר"ל, וכן אפילו בפ"א הזה אינו ראוי ונכון לשחוק יותר מחצי שעה, והשאר שייך ליצה"ר כנודע למשכיל דקדושה. ואני בעניי לא נהגתי כלל לשחוק בדריידיל, כי עתה מתפשט היצה"ר הזה בשאר ענינים שכיוצא בזה, לזה קבלתי עלי וכל בני יחיו שלא לשחוק כלל, כי בדור הזה הוא כולו יצה"ר, ובעל נפש דקדושה ירחיק גם מזה, ומכש"כ בשאר שחיקות רעים דו"ל.

'בן ביתי' מקץ

ז' מלכין קדמאין

ואנחנו מרמזים ומכוונים בשמונה נרות חנוכה לתקן הז' מלכין קדמאין שנפלו ע"י מעשינו הרעים, להחזירם למקומם והאורות שלהם יכנסו לכליהם.

'בן ביתי' מקץ

תשובה

הטעם למה אסור ליהנות מהאור של שמונה ימי חנוכה, כי הם נתקנו כדי שיזכור בר ישראל שצריך

לעשות תשובה, ולתקן מה שפגם בשבעה מדות חגי"ת נהי"מ, ועבודתם ועשייתם הם כדי להעלות למעלה לתקנם, והוא ממש כמו קרבן עולה שהוא כולו כליל לה', וכן אורות של חנוכה הם כולם כליל לה' והבן.

'בן ביתי' מקץ

ערלת הלב

והטעם שבא בימי החשמונאים על ישראל סכנה גדולה כזו, כי לא השגיתו כל כך על ערלת הלב ופגמו בו, ולכן שמונת ימי חנוכה הוא תיקון על ערלת הלב, לזה תיקנו אנשי כנסת הגדולה 'להודות ולהלל' מתוך לב אמת להקב"ה.

'בן ביתי' תרומה

נר לרגלי

כוונת נר חנוכה בא לתקן 'נר לרגלי' בחינת נו"ה שנקראים רגלים, והוא ע"י 'דברד' בברכת נר חנוכה ושירות ותשבחות שאומרים בשמנת ימי חנוכה, ועי"ז 'אורי' של הנרות הללו מאיר ליסוד צדיק הנקרא 'נתיבת'.

'בן ביתי' תהלים קיט קה

ישועה גדולה

'שברתי לישועתך ה'. הוא כנגד ימי חנוכה, שאז היה ישועה גדולה לישראל, ועי"ז אנחנו בני ישראל מקיימים מצות נרות של חנוכה.

'בן ביתי' תהלים קיט קסד

אור הגאולה

נס חנוכה היה בבית שני המכוון ליצחק, ויצחק אותיות קי"ץ ח"י, המרמז על הקץ אור הגאולה, ח"י ר"ת חיושך יון, כי בזכות מצות מילה תהיה הגאולה, ויצחק שהיה הראשון שנימול לשמונה, המתיק את יון, לכן נעשה חנוכה שמונה ימים.

'פרי חיים' מקץ

ק"ץ הישועה

בברית בין הבתרים נגזר שעבוד על בני ישראל בארץ מצרים ארבע מאות שנה, ובפועל לא היו יותר ממאתיים ועשר שנה, שלא יכלו להתמהמה אפילו רגע אחד יותר, כי אז לא היו יכולים בשום אופן להגאל יותר, נמצא שחסר קי"ץ שנים, וכל זמן שלא נתקן הקי"ץ שנים בעוה"ר נמשך הגלות המר והנבזה. והקי"ץ שנים נתקן ע"י הדלקת הנרות חנוכה הקדושים כמו שזומר הפייט 'יקרב קי"ץ הישועה', 'נקום נקמת דם עבדך', שבזכות הדלקת הנרות הקדושים בחנוכה יסיימו ויקץ כבר הקי"ץ שנים, וינקום דם השפוך הנשפך כמים, דמם של צדיקים וקדושים ישרים וחסידים.

'מעשה שלום' מטות

לקשר הז' מדות לדעת

בגלות יון פגמו בכל השבע המדות ע"י פגם הדעת, שהוא שורש לכל השבע המדות, שהיוונים גזרו על להשכיחם תורתך, דעת תורה, ולכך מדליקים שמונה נרות ולא שבע לרמז שהתיקון היה ע"י שקישרו השבע מדות לדעת שהיא המדה השמינית.

'כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א' מקץ תשנ"ט

על הנסים

מה שאומרים ב'על הנסים', שמונה לשונות רבת את ריבם וכי, והשמיני הוא יוזדים ביד עוסקי תורתך לרמו שצריך לקשר כל השבע מדות לדעת ע"י התוה"ק, שרצו היוונים לעקור, וזה שמסיימים 'וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו' שלא נזכר הנס של פך השמן, רק שקבעו שמונת ימי חנוכה משום שתיקנו כל השבע מדות ע"י הדעת שהיא דעת תורה, וזדים ביד עוסקי תורתך.

'כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א' מקץ תשנ"ט